

Suhdanne-ennuste

Kuntarahoitus

Q2/2024

Hapuileva suhdannekäänne kaipaa tukea koronlaskuista – kuntien tulos pysyy plussalla vain omaisuusmyyntien voimin

Kotimainen kulutus oli alkuvuonna vahvaa, mikä veti bruttokansantuotteen lievään kasvuun, vaikka vienti ja investoinnit pysyttelivät alamaissa. Loppuvuodeksi odotettu talouden piristyminen edellyttää yksityisen kulutuksen kasvun jatkumista, mutta heikko kuluttajien luottamus, arvonlisäveron korotus sekä odotuksia pienemmät koronlaskut saattavat latistaa nousua. Kuntien yhteenlaskettu vuositulo laskee 1,7 miljardista eurosta noin 400 miljoonaan euroon. Tästäkin tuloksesta suurin osa tulee yhtiöittämisistä sekä omaisuuden, erityisesti sotekiinteistöjen myynnistä.

Kuntarahoitus:
Suomen talouden ennuste, kesäkuu 2024
Määrän muutos, %

		2023	2024e	2025e	2026e
Tarjonta	Bkt	-1,0	→ -0,5	→ 2,0	2,0
	Tuonti	-7,1	→ -1,0	↓ 3,5	2,0
Kysyntä	Yksityinen kulutus	0,6	↑ 1,0	↑ 1,5	1,5
	Julkinen kulutus	4,5	↑ 0,5	↓ -0,5	0,0
	Investoinnit	-4,2	↓ -3,5	→ 4,0	4,0
	Vienti	-1,7	→ -2,0	→ 4,5	2,5
Muut ennusteet*	Työttömyysaste (15–74 v.)	7,2	→ 8,0	→ 7,5	6,8
	Kuluttajahintainflaatio	6,3	↑ 2,4	↑ 1,9	1,7

Nuolet: ennustetta ↑ nostettu ↓ laskettu → säilynyt ennallaan.

*Ennuste vuosikeskiarvoina. Lähde: Tilastokeskus, Kuntarahoitus

Suomen bkt kasvoi vuoden ensimmäisellä neljänneksellä 0,2 prosenttia. Vuositasolla kokonaistuotannon kasvu oli kuitenkin edelleen reilun prosentin verran miinuksella. Kysyntätekkijöiden kehitys oli alkuvuonna hyvin kaksijakoista. Kotimaisen kulutuksen vahva elpyminen kannatteli taloutta, mutta vienti ja investoinnit supistuivat voimakkaasti.

Kertaluonteiset tekijät vaikuttivat vientilukuihin poikkeuksellisen paljon. Nokian puolen miljardin lisenssitulot jaksottuivat vuoden ensimmäiselle neljännekselle ja ne siivittivät palveluviennin rajuun kasvuun. Osin poliittisten lakkojen vuoksi tavaravienti kuitenkin supistui lähes yhdeksän prosenttia, mikä painoi koko viennin tuntuvaan laskuun. Investoinneissa suurin murhe liittyi edelleen rakentamiseen, jonka lama entisestään syveni talven aikana. Myös kone- ja laiteinvestoinnit, jotka olivat viime vuonna talouden harvoja valopilkkuja, kääntyivät alkuvuonna laskuun.

Yksityisestä kulutuksesta on odotettu suhdannekäänteen keskeisintä ajuria.

Yksityisestä kulutuksesta on odotettu suhdannekäänteen keskeisintä ajuria ja ensimmäiset maistiaiset tästä on nyt saatu. Kotitaloussektorin näkymiin liittyy silti edelleen paljon epävarmuutta. Kuluttajien luottamus on yhä poikkeuksellisen matalalla ja uhka työttömyydestä on noussut. Myös odotukset Euroopan keskuspankin koronlaskuista ovat viime kuukausina liudentuneet ja siten velallisten korkorasitus näyttäisi helpottavan toivottua verkkaisemmin. Lisäksi syyskuun alussa voimaan tuleva yleisen arvonlisäveron korotus väistämättä jarruttaa ostovoiman toipumista.

Elpymisnopeus on nyt poikkeuksellisen riippuvainen EKP:n rahapolitiikasta.

Koronlaskuja odotetaan kiivaasti

Kitkatekkijöistä huolimatta keinahteleva käänne parempaan on jo näköpiirissä. Euroalueen ja koko maailmantalouden kasvu vahvistuu odotettua ripeämmin, mikä piristää viennin näkymiä. Suomen talouden elpymisnopeus on kuitenkin nyt poikkeuksellisen riippuvainen EKP:n rahapolitiikasta. Korkotason tuntuva aleneminen tukisi sekä kulutusta että investointeja.

Aiempaa korkeammat korot ovat epäilemättä hidastaneet myös vihreän siirtymän investointien toteutumista. Suurvaltojen virittämä valtioneuvostokilpailu on lisäksi rokottanut pienten maiden osuutta näistä hankkeista. Silti vihreässä siirtymässä muhii edelleen merkittävä kasvupotentiaali myös Suomelle, jossa olosuhteet puhtaan energian tuotannon kasvattamiseen ovat hyvin otolliset.

Vihreät investoinnit ja rakennusalan toipuminen tukevat kasvua ja työllisyyttä ennustejakson lopulla

Vaikka taantuma on jo hiljalleen jäämässä taakse, arvioimme koko vuoden 2024 bkt-kasvun jäävän 0,5 prosenttia negatiiviseksi. Sen sijaan ensi vuonna kasvua vauhdittaa kysyntätekkijöiden laaja-alainen elpyminen. Odotamme edelleen bkt-kasvun yltävän vuonna 2025 2,0 prosenttiin.

Ennustejakson loppua kohden vihreän siirtymän investointihankkeet sekä rakennusalan toipuminen ylläpitävät talouden kasvumomentumia. Ennakoimme bkt-kasvun pysyvän 2,0 prosentissa myös vuonna 2026.

Parisen vuotta jatkuneesta matalasuhdanteesta huolimatta työllisyys on sinnitellyt kohtuullisen hyvällä tasolla, vaikka työttömyysaste onkin noussut alkuvuoden 2022 pohjilta jo lähes kahdella prosenttiyksiköllä.

Työllisyys reagoi talouden elpymiseen viiveellä.

Rakennusalan ahdinko sekä konkurssimäärien yleinen kasvu pitävät työttömyyden vielä jonkin aikaa nousussa. Ennustemme vuoden 2024 keskimääräiseksi työttömyysasteeksi on edelleen 8,0 prosenttia. Työllisyys reagoi talouden elpymiseen pienellä viiveellä, ja siksi työttömyys kääntyy selvemmin laskuun vasta 2025. Arvioimme työttömyyden laskevan ensi vuonna 7,5 prosenttiin ja vuonna 2026 edelleen 6,8 prosenttiin.

Suomessa inflaatio kiihtyy tilapäisesti syksyllä

Inflaatiopaine on Suomessa hellittänyt selvästi muuta euroaluttu nopeammin. Kansallisessa hintaindeksissä myös korkojen vaikutus alkaa hiljalleen kääntyä negatiiviseksi. Arvonlisäveron korotuksella on loppuvuodesta kuitenkin hintoja korottava vaikutus. Alkusyksystä inflaatioissa nähdään myös tekninen pomppu, kun sähkön hintaindeksiin liittyvän laskentavirheen vaikutus poistuu vertailujakson luvuista.

Näiden tekijöiden vuoksi olemme nostaneet kuluvan vuoden inflaatioennustemme 2,4 prosenttiin ja vuoden 2025 ennustemme 1,9 prosenttiin. Vuonna 2026 arvioimme inflaation hidastuvan 1,7 prosenttiin.

Kuntataloudessa omaisuusmyynnit ja tuottavuuden lisäykset lääkkeenä kuntien hiipuvaan talouteen

Kuntien taloudessa haastava alkuvuosi 2024 povaa heikkoja tuloksia koko vuodelle, ja niiden talous on odotetusti heikkenemässä vuoden kuluessa. Tiedossa oli, että aiempien kertaerien poistuttua palataan normaaliin kuntatalouden realismiin. Tälle vuodelle on luvassa maltillinen, noin 400 miljoonan euron vuositulo (1,7 miljardia euroa vuonna 2023) ja noin 1,2 miljardin euron rahavirran alijäämä (300 miljoonan euron ylijäämä 2023). Ennustemme mukaan koko 400 miljoonan euron vuositulo saavutetaan omaisuusmyynneistä ja yhtiöittämisistä saatavin tuloin.

Kuntarahoituksen ennuste: Kuntien talouden kehitys, kesäkuu 2024 (miljardia euroa)

Kuntayhtymät eivät sisälly lukuihin

	2023t	2024e	2025e	2026e	2027e	2028e
Tuloksen muodostuminen						
Toimintatuotot	5,8	5,7	5,8	5,9	5,8	6,0
Myyntituotot	2,0	2,0	2,0	2,0	2,1	2,1
Maksutuotot	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
Tuet ja avustukset	0,6	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Muut toimintatuotot	2,5	2,6	2,6	2,6	2,5	2,6
Valmistus omaan käyttöön	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Toimintakulut	20,2	20,7	22,0	22,3	22,7	23,1
Henkilöstökulut	10,4	10,6	11,2	11,4	11,6	11,8
Palvelujen ostot	5,8	6,0	6,2	6,2	6,3	6,5
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	1,5	1,5	1,5	1,5	1,6	1,6
Avustukset	1,2	1,2	1,7	1,7	1,8	1,8
Muut toimintakulut	1,3	1,4	1,4	1,4	1,4	1,5
1. Toimintakate	-14,2	-14,8	-16,0	-16,2	-16,6	-16,9
2. Verotulot	14,4	13,8	14,4	15,1	15,7	16,3
3. Valtionosuudet	3,6	3,3	3,8	4,0	4,1	4,4
4. Rahoitustuotot ja kulut, netto	0,4	0,2	0,1	0,0	0,0	-0,1
Korkokulut	0,4	0,4	0,5	0,5	0,5	0,6
5. Vuosikate	4,2	2,5	2,2	2,9	3,2	3,8
6. Poistot	2,5	2,5	2,5	2,6	2,6	2,7
7. Satunnaiset erät, netto	0,0	0,4	0,4	0,4	0,2	0,2
8. Tilikauden tulos	1,7	0,4	0,1	0,8	0,8	1,3
9. Vuosikate	4,2	2,5	2,2	2,9	3,2	3,8
10. Satunnaiset erät	0,0	0,4	0,4	0,4	0,2	0,2
11. Tulo-rahoituksen korjauserät	-0,2	-0,8	-0,8	-0,9	-0,6	-0,6
12. Tulorahoitus, netto	4,0	2,1	1,9	2,5	2,8	3,4
13. Käyttöomaisuusinvestoinnit	4,4	4,6	4,7	4,8	4,9	5,0
14. Rahoitusosuudet ja myyntitulot	0,7	1,2	1,2	1,3	0,8	0,9
15. Investoinnit, netto	3,7	3,4	3,5	3,4	4,0	4,1
16. Toiminnan ja investointien rahavirta	0,3	-1,2	-1,6	-1,0	-1,2	-0,7
17. Lainakanta	18,8	19,8	21,3	22,3	23,6	24,3
18. Kassavarat (sis. rahoitusarvopaperit)	6,1*	5,9	5,7	5,7	5,8	5,8
19. Nettovelka (lainat - kassavarat)	12,7	13,9	15,6	16,5	17,8	18,5
Lainojen laskennallinen takaisinmaksuaika (vuotta)	4,4	7,8	9,5	7,6	7,3	6,4

Lähde: Kuntarahoituksen ennuste toukokuun 2024 tiedoin. Ennuste perustuu Manner-Suomen kuntien talousarvioihin 2024, talousraportoinnin toteumatietoihin vuodelta 2023 ja vuoden 2024 kolmelta ensimmäiseltä kuukaudelta (Valtiokonttori, Tutki hallintoa), vero-, valtionosuus- ja henkilöstösiivouksien ennusteisiin (Kuntaliitto), kuntien korkokulujen kehitykseen (Kuntarahoitus) sekä Inspiran asiakastoimeksiantoissa muodostamaan tilannekuvaan (Inspira).

Nostoja ennusteesta:

- Vuoden 2024 tulos on putoamassa 400 miljoonaan euroon. Verrattuna edellisen vuoden 1,7 miljardiin euroon pudotus on merkittävä, mutta odotettu. Vuoden 2023 tulos syntyi käytännössä kertaerin.
- Kuntien yhtiöiden (osittaisesta) myynnistä ja yhtiöittämisestä saadut 400 miljoonan tulot selittävät koko vuoden 2024 ennakoitun tuloksen. Myyntitulot kohdistuvat pienelle joukolle kuntia/kaupunkeja. Perustoiminnassa kuntatalous päätynee nollatulokseen.
- TE-uudistus toteutuu vuonna 2025. Uudistus on huomioitu ennusteessa 800 miljoonan euron tuotto- ja kulusiirtona, jonka nettovaikutus on 0. Mikäli kuntien saama rahoitus ei vastaa siirtyviä kuluja, ennustetta tulee heikentää vastaavasti.
- Kuntakentälle odotetaan uutta palkkatarkkaisu, jonka vaikutuksia on ennakoitu vuosina 2025–2026 yhtä prosenttiyksikköä korkeammalla henkilöstökulun kasvulla.
- Vuosien 2025–2026 satunnaiset erät ovat normaalia korkeammalla, noin 400 miljoonassa eurossa. Suuret yksittäiset yhtiöiden omaisuusjärjestelyt ja sote-kiinteistöjen myynnit nostavat kertaluentoisia tuloja.
- Tilikauden tulos vahvistuu jakson loppuun mennessä 1,3 miljardiin euroon. Rahavirralla mitattuna kuntatalous on 700 miljoonaa alijäämäinen 2028.
- Investointitaso kehittyi ennusteessa tasaisesti. Vuoden 2024 4,6 miljardin euron investointitaso kasvaa jakson loppuun mennessä 5,0 miljardiin euroon.
- Lainakanta kasvaa noin 1,1 miljardia euroa vuodessa ja päättyy noin 24,3 miljardiin euroon vuonna 2028.

Ennuste sisältää ennakoituja, laskennallisia kuntien tehostamistoimenpiteitä ja veronkorotuksia vuosina 2025–2028. Laskennalliset säästöt vahvistavat taloutta vuositasolla suurimmillaan 700 miljoonalla eurolla (2028). Tehostamistoimien vaikutus on 500 miljoonaa euroa veronkorotusten 200 miljoonaa euroa.

Vuodesta 2025 näyttää tulevan haastavin kuntien taloudessa.

Vuoteen 2028 mennessä tulos vahvistuu noin 1,3 miljardiin euroon, mutta rahavirta säilyy 700 miljoonaa euroa alijäämäisenä. Vuodesta 2025 näyttää tulevan haastavin kuntien taloudessa, tulos putoaa noin 100 miljoonaan euroon. Suurin heikennys tulee uuden työehtosopimuskauden myötä henkilöstökuluista, joiden arviovaan nousevan 600 miljoonalla eurolla vuonna 2025. Vuosina 2026–2028 verotulojen ja valtionosuuksien kasvu sekä kuntien omat toimenpiteet vahvistavat tulosta 1,3 miljardiin euroon vuonna 2028. Lainakanta kasvaa ennustejaksolla 5,6 miljardilla eurolla 24,3 miljardiin euroon (18,8 miljardia euroa vuonna 2023).

Taloustilanne pakottaa kunnat hakemaan taloutta vahvistavia toimenpiteitä koko ennustekaudella. Ennusteessamme on huomioitu kuntien taloutta vahvistavia, vielä kunnissa määrittelemättömiä toimenpiteitä vuosina 2025–2028. Ennusteessa toimintakulujen lisäsäästöt kasvavat asteittain vuoden 2028 500 miljoonaan euroon ja veronkorotukset tuottavat lisätuloja enimmillään 200 miljoonaa euroa vuodessa. Ilman ylimääräisiä vahvistavia toimenpiteitä kuntien tulos olisi vuonna 2028 500 miljoonaa euroa.

Investoinnit jatkavat tasaista kasvua, omaisuusmyynnit lisääntyvät

Kunnat jatkavat investointeja samaan tahtiin kuin edeltävinä vuosina, eivätkä niiden investointitarpeet ole vähentyneet sote-uudistuksen myötä. Investointitaso kasvaa lähinnä inflaatiokehityksen myötä vuoden 2023 4,4 miljardista eurosta 5,0 miljardiin euroon vuoteen 2028 mennessä.

Kunnat ennakoivat omaisuusmyyntien lisääntyvän selvästi. Tonttikauppa elpyy hitaasti: vuoden 2024 muissa toimintatuotoissa kasvua on 100 miljoonaa euroa. Vuodesta 2025 tonttikaupasta odotetaan noin 200 miljoonan euron tulojen lisäystä, mikä vastaa poistuvia sote-vuokria, joten nettovaikutus on nolla.

Vuodelle 2024 ajoittuu merkittävän kokoluokan omaisuusjärjestelyjä kuntien yhtiöissä. Niiden vaikutus huomioiden vuoden 2024 satunnaisiksi tuotoiksi ennakoitaan 400 miljoonaa euroa (0 miljoonaa euroa vuonna 2023). Vuosina 2025–2026 on ennakoitu muiden vastaavien järjestelyiden ja sote-kiinteistöjen myynnin pitävän myyntituotot 400 miljoonan tasolla.

Vuoden 2027 jälkeen satunnaiset tuotot putoavat takaisin tyypilliselle 200 miljoonan euron tasolle. Mikäli kuntien sote-tilojen myynnit toteutuvat kuntien tavoittelemien volyymeihin, myyntituottojen määrä voi olla merkittävästi suurempikin. Joka tapauksessa myyntituottojen rooli kuntakentän ylijäämistä on huomattava. Jos omaisuusmyynnit eivät toteudukaan, noin puolet tuloksesta jää toteutumatta.

Myyntituottojen rooli kuntakentän ylijäämistä on huomattava – ilman niitä puolet tuloksesta jää toteutumatta.

Isot uudistukset välttämättömiä: rakenteellisia alijäämiä on pienennettävä miljardeilla euroilla

Kireä talous ja lukuisat käynnissä olevat kuntakentän uudistukset eli sote-uudistus, TE-uudistus sekä valtionosuuksien ja kiinteistöveron uudistukset pakottavat kuntakentän uudistumaan seuraavien vuosien ja myös seuraavan vuosikymmenen aikana.

Jotta julkisen talouden massiivista kokonaisalijäämää saadaan pienennettyä, myös kuntien pitää löytää tapoja tuottaa palveluita kevyemmin taloudellisin panostuksin.

Kaikkia säästöjä ei voi hakea varhaiskasvatuksesta ja opetuksesta, ja siksi tukipalveluiden, taseomaisuuden, konsernirakenteiden ja tulevien investointien uusi tehokas ja tavoitteellinen uudelleen järjestäminen on kunnissa välttämätöntä. Seuraavan vuosikymmenen aikana Suomen julkisen sektorin pitää kyetä uudistumaan niin, että vuotuisia rakenteellisia alijäämiä on mahdollista pienentää miljardeilla.

Kuntarahoituksen suhdanne-ennusteesta vastaa yhtiön pääekonomisti, valtiotieteiden tohtori **Timo Vesala**. Vesalan näkemyksiin ajankohtaisista talousaiheista voi tutustua suhdanne-ennusteiden ja markkinakatsausten lisäksi myös Kuntarahoituksen Huomisen talous -podcastissa. Podcast löytyy Kuntarahoituksen [verkkosivuilta](#), [Spotifysta](#), [SoundCloudista](#) sekä [Applen](#) ja [Googlen](#) podcast-palveluilta.

 [@TimoVesala](#)